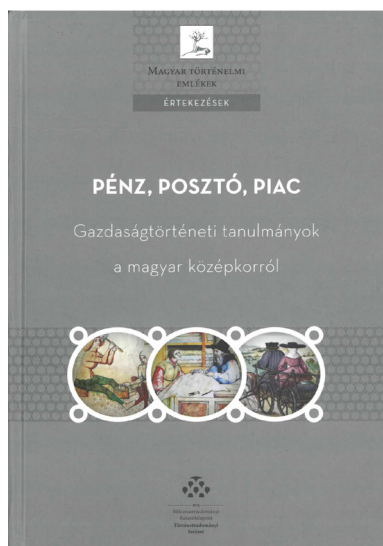

KÖZÉPKORI GAZDASÁGTÖRTÉNET – KÖZÉPKORI RÉGÉSZET

LASZLOVSZKY JÓZSEF

A középkori gazdaságtörténet magyarországi vizsgálatának egyik legfontosabb periódusa az 1950-es évek és az 1970-es évek közötti időszak volt. Ezt követően ez a kutatási irány jórészt háttérbe szorult, és csak a 2000-es évek elejétől került újra a tudományos érdeklődés előterébe. Ekkor már világos volt, hogy a hazai forrásadottságok és kutatástörténet miatt modern értelemben vett gazdaságtörténetet csak interdiszciplináris módon lehet írni, ahol a régészet, az archaeozoológia vagy a környezettörténet ugyanúgy nélkülözhetetlen része a vizsgálatoknak, mint a hagyományosan az írott forrásokra támaszkodó történeti

kutatás. Az első példa erre annak a kutatási programnak az összegzése volt, amelyben Kubinyi András irányításával különböző tudományterületek képviselői foglalták össze a hazai gazdaságtörténet forrásadottságait, kutatási helyzetképét és további lehetőségeit.¹ Ezt a koncepciót vitte tovább egy új kutatócsoport, amely Weisz Boglárka irányításával és a Magyar Tudományos Akadémia Lendület programjának támogatásával végzi munkáját. Eredményeiket jól jelzi, hogy rövid idő alatt két gyűjteményes kötetben tették közzé tanulmányaikat, amelyek alapvetően új kutatásokra épülnek. Ezek között számos olyan is van, amelyben együttműködik a középkori régészet és más társtudományok.² A *Pénz, posztó, piac* című kötetben³ Tóth Csaba és a közelmúltban elhunyt Székely György régész, numizmatikus írása jelent meg, amelyben az 1000 és 1437/1440 közötti pénzleletek katalógusának tervezetét közlik, részletesen kitérve a kutatástörténeti és módszertani kérdésekre. Emellett néhány esettanulmányban azt is bemutatják, hogy milyen problémákkal kell szembenézni egy ilyen forrásfeltáró munka során. A régészeti tárgyú írások egy másik csoportja a középkori vásárok és piacok történetét világítja meg. Nyárádi Zsolt a székelyudvarhelyi piac régészeti nyomait elemzi, míg Benda Judit a marhakereskedelem és a mézszárszékek budai, pesti és óbudai emlékeit vizsgálja, többek között a régészeti feltárásokat is elemezve. Az Árpád-kori Óbuda kereskedelmi szerepével egy másik tanulmány is foglalkozik, amelyben Péterfi Bence a régészeti szakirodalomban sokat tárgyalt grafitos kerámia kérdéseit veszi górcső alá. A középkori árucserre régészeti emlékeinek egyre fontosabbá váló tárgycsoportját vizsgálja Mordovin Maxim a sziléziai posztó kivitel kérdéskörével kapcsolatban. A fémkeresős régészeti kutatások elterjedésével együtt járt, hogy nagyságrendekkel megnövekedett az ismert ólom posztóplombák száma, amelyek segítségével a régészeti emlékek között jórészt láthatatlan textilanyag származási helye azonosítható. Látszólag a pénzügyigazgatás történetének és a művészettörténeti kutatásoknak az együttműködését mutatja be az a tanulmány, amelyben Weisz Boglárka és Lóvei Pál elkészítették a középkori gazdasági és pénzügyi szervezetek irányítóinak síremlék-katalógusát.

¹ Kubinyi András – Laszlovszky József – Szabó Péter (szerk.): *Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet*. Martin Opitz Kiadó, Budapest, 2008.

² Ismertetésünkben csak ezekre a cikkekre térünk ki, de a kötetek számos más tudományterület kutatási eredményei szempontjából is fontos eredményeket közölnek, amelyek mind a gazdaságtörténet szakirodalmát is gazdagítják.

³ Weisz Boglárka (szerk.): *Pénz, posztó, piac. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest, 2016.

Kutatásuk azonban a címertörténet szempontjából is fontos, és mivel a tárgyalt emlékek egy jelentős csoportja régészeti ásatások során került felszínre, a középkori régészet számára is alapvető. A téma jelentőségét mutatja, hogy a kutatócsoport második kötetében is szerepel ilyen jellegű írás. Lővei Pálnak a *Hatalom, adó, jog* című publikációban⁴ közölt tanulmánya „sárkánylovagok” kutatása kapcsán egy budai szobrász-vállalkozó műhelyének síremlékeit és alkotásait teszi vizsgálat tárgyává. Ez a kutatási téma régészeti szempontból is kiemelkedő fontosságú, hiszen az elmúlt évtizedek legjelentősebb középkori leletgyűjtésének, az úgynevezett budai szoborleletnek a megértéséhez vezethet el. Számos további elemzésben követhető nyomon a középkori régészet módszereinek és kutatási eredményeinek sokirányú felhasználása. Legyen szó akár a középkori városi terek szerkezetéről (Győr, Széchenyi tér) vagy az Árpád-kori mérlegleletekről, a kereskedelem és a piac kérdései kapcsán megkerülhetetlenek a régészeti adatok és jelenségek. Kolláth Ágnes és Tomka Péter tanulmánya az előbbi esetben, Rosta Szabolcs közlése pedig a Pétermonostora lelőhelyen előkerült leletek alapján mutatja be ezt egyértelműen. A két kötet további írásai pedig ékes bizonyítékai annak, hogy modern szemléletű gazdaságtörténet-írás csak további társtudományok és megközelítési módok segítségével lehetséges. Így kap szerepet többek között a jogtörténet, az adózás elemzése, a korabeli vallási élet vizsgálata, vagy éppen a középkori kalmárboltok képi ábrázolásainak feldolgozása. Így nemcsak a középkori régészet iránt érdeklődők, hanem mindezen területek kutatói számára is fontos ez a két mintaszerűen összeállított és megszerkesztett tanulmánykötet.

⁴ Kádas Tibor – Weisz Boglárka (szerk.): *Hatalom, adó, jog. Gazdaságtörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. MTA BTK Történettudományi Intézet, Budapest, 2017.